

فهرست

مقدمه ۷

توبه

- توبه خالصانه، گناهان را می پوشاند..... ۱۱
- توبه ما را از اعمال گذشته بهره مند می کند..... ۱۱
- معنای توبه نصح (=خالصانه)..... ۱۳
- خداوند به توبه کنندگان، سه ویژگی می دهد ۱۳
- صد بار اگر توبه شکستی بازآ..... ۱۷
- یاد خدا، از گناه جلوگیری می کند ۱۹
- خوشحالی خدا از توبه بنده اش ۱۹
- گناه نکردن بهتر از توبه کردن است ۲۱
- استغفار به همراه گناه، مانند مسخره کردن است..... ۲۱
- از خداوند بخواهید از گناه حفظتان کند..... ۲۱

درخواست آمرزش گناه

- استغفار مانع ثبت گناه است ۲۷
- جمله ای برای استغفار کردن..... ۲۷
- مؤمن، گناهِش را به یاد می آورد و استغفار می کند ولی کافر هرگز. ۲۷

بَابُ التَّوْبَةِ

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهَبٍ قَالَ:
سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام يَقُولُ: إِذَا تَابَ الْعَبْدُ تَوْبَةً نَصُوحًا أَحَبَّهُ
اللَّهُ فَسَتَرَ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.
فَقُلْتُ: وَكَيْفَ يَسْتُرُ عَلَيْهِ؟
قَالَ عليه السلام: ١. يُنْسَى مَلَكَئِهِ مَا كَتَبَا عَلَيْهِ مِنَ الذُّنُوبِ، ٢. وَ
يُوحَى إِلَى جَوَارِحِهِ: «أُكْتُمِي عَلَيْهِ ذُنُوبَهُ»، ٣. وَيُوحَى إِلَى
بِقَاعِ الْأَرْضِ: «أُكْتُمِي مَا كَانَ يَعْمَلُ عَلَيْكَ مِنَ الذُّنُوبِ»،
فَيَلْقَى اللَّهَ حِينَ يَلْقَاهُ وَ لَيْسَ شَيْءٌ يُشْهَدُ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ مِنَ
الذُّنُوبِ.

عَنْ أَحَدِهِمَا عليهما السلام فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ
رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ» قَالَ:
الْمَوْعِظَةُ؛ التَّوْبَةُ.

١. سورة بقره، آية ٢٥٧.

عَنْ أَبِي الصَّبَّاحِ الْكِنَانِيِّ، قَالَ:
سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا»^١.
قَالَ عليه السلام: يَتُوبُ الْعَبْدُ مِنَ الذَّنْبِ، ثُمَّ لَا يَعُودُ فِيهِ.
قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْفُضَيْلٍ: سَأَلْتُ عَنْهَا أَبَا الْحَسَنِ عليه السلام.
فَقَالَ عليه السلام: يَتُوبُ مِنَ الذَّنْبِ، ثُمَّ لَا يَعُودُ فِيهِ، وَ أَحَبُّ الْعِبَادِ إِلَى
اللَّهِ تَعَالَى الْمُتَمَتِّنُونَ التَّوَابُونَ.

قَالَ [الْمَعْصُومُ عليه السلام]:
إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَعْطَى التَّائِبِينَ ثَلَاثَ خِصَالٍ، لَوْ أَعْطَى
خَصْلَةً مِنْهَا جَمِيعَ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنَجَّوْا بِهَا؛
١. قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ
الْمُتَطَهِّرِينَ»^٢، فَمَنْ أَحَبَّهُ اللَّهُ لَمْ يُعَذِّبْهُ،

٢. سورة بقره، آية ٢٢٢.

١. سورة تحریم، آية ٨

٢. وَقَوْلُهُ: ﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾ ﴿رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ ﴿وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ ١.

٣. وَقَوْلُهُ عَزَّوَجَلَّ: ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا﴾ ﴿يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا﴾ ﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ

١. سورة غافر، آية ٧-٩.

سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۝^١.

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ:
يَا مُحَمَّدَ بْنَ مُسْلِمٍ! ذُنُوبُ الْمُؤْمِنِ إِذَا تَابَ مِنْهَا مَغْفُورَةٌ لَهُ،
فَلْيَعْمَلِ الْمُؤْمِنُ لِمَا يَسْتَأْنِفُ بَعْدَ التَّوْبَةِ وَالْمَغْفِرَةِ. أَمَا وَاللَّهِ، إِنَّهَا
لَيَسْتُ إِلَّا لِأَهْلِ الْإِيمَانِ.
قُلْتُ: فَإِنْ عَادَ بَعْدَ التَّوْبَةِ وَالِاسْتِغْفَارِ مِنَ الذُّنُوبِ وَعَادَ فِي
التَّوْبَةِ؟

فَقَالَ عليه السلام: يَا مُحَمَّدَ بْنَ مُسْلِمٍ! أَتَرَى الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ يَنْدَمُ
عَلَى ذَنْبِهِ وَيَسْتَغْفِرُ مِنْهُ وَيَتُوبُ، ثُمَّ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ
تَوْبَتَهُ؟

قُلْتُ: فَإِنَّهُ فَعَلَ ذَلِكَ مِرَارًا، يُذْنِبُ ثُمَّ يَتُوبُ وَيَسْتَغْفِرُ اللَّهَ.
فَقَالَ عليه السلام: كُلَّمَا عَادَ الْمُؤْمِنُ بِالِاسْتِغْفَارِ وَالتَّوْبَةِ، عَادَ اللَّهُ عَلَيْهِ
بِالْمَغْفِرَةِ ۝ وَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝^٢ [وَهُوَ الَّذِي] يَقْبَلُ التَّوْبَةَ

١. سورة فرقان، آية ٦٩ و ٧٠.

٢. سورة بقره، آية ١٧٢.

توبه

توبه خالصانه، گناهان را می پوشاند

مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهَبٍ مِي گويد:

شنيدم امام صادق عليه السلام فرمود: وقتي بنده اي خالصانه توبه مي كند خداوند او را دوست خواهد داشت و در دنيا و آخرت گناهِش را خواهد پوشاند.

پرسيدم: چگونه گناهِش را مي پوشاند؟

امام صادق عليه السلام فرمود: ۱. گناهاني را كه دو فرشته مراقب نوشته اند (پاك خواهد كرد و به فرشته ها) فراموشي خواهد داد.
۲. به اعضا و جوارح بنده وحى مي كند گناهانش را پنهان كنند.
۳. به زميني (كه در آن گناه كرده) وحى خواهد كرد: گناهاني را كه در تو انجام داده پنهان كن. در نتيجه، وقتي بنده به ديدار خدا مي شتابد خدا را در حالي ملاقات مي كند كه هيچ شاهدي نيست تا به گناهِش شهادت بدهد.

توبه ما را از اعمال گذشته بهره مند مي كند

امام باقر عليه السلام (و يا امام صادق عليه السلام) در تفسير اين كلام خداوند - عَزَّ وَجَلَّ - كه مي فرمايد: «به هر كس موعظه اي از پروردگارش برسد و او (از كار بدش) دست بردارد، از (اعمال) گذشته اش بهره مند خواهد شد»، فرمود:

منظور از موعظه، توبه است.

معنای توبه نصوح (= خالصانه)

کِنَانی می گوید:

از امام صادق علیه السلام درباره کلام خدای - عَزَّوَجَلَّ - که فرمود: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، خالصانه به سوی خدا توبه کنید». سؤال کردم.

امام صادق علیه السلام فرمود: (منظور این است که) بنده گناهکار از گناهش توبه کند و (هرگز) آن را تکرار نکند.

محمد بن فضیل می گوید: از امام رضا علیه السلام درباره همین آیه سؤال کردم. امام رضا علیه السلام فرمود:

(منظور این است که) بنده گناهکار از گناهش توبه کند و (هرگز) آن را تکرار نکند. محبوب‌ترین بندگان در پیشگاه خدای تعالی، کسانی هستند که بعد از سرگردانی به سوی خدا (باز می‌گردند و) توبه می‌کنند.

خداوند به توبه کنندگان، سه ویژگی می‌دهد

یکی از معصومان علیهم السلام می‌فرماید:

خدای - عَزَّوَجَلَّ - سه ویژگی به توبه کنندگان عنایت کرد و اگر یکی از آن سه ویژگی را به تمام اهل آسمان و زمین می‌داد، همگی نجات می‌یافتند.

۱. (ویژگی اول =) خدای - عَزَّوَجَلَّ - می‌فرماید: «خداوند توبه کنندگان و پاکان را دوست دارد»، و اگر

خداوند کسی را دوست داشته باشد عذابش نخواهد کرد.

۲. (ویژگی دوم =) می فرماید: «فرشتگان که حاملان عرشند و آن‌ها که گرداگرد آن (طواف می کنند) تسبیح و حمد پروردگارشان را می گویند و به او ایمان دارند و برای مؤمنان استغفار می کنند (و می گویند): پروردگارا، رحمت و علم تو همه چیز را فراگرفته است؛ پس کسانی را که توبه می کنند و راه تو را پیروی می کنند بیامرز، و آنان را از عذاب دوزخ نگاه دار. پروردگارا، آن‌ها را در باغ‌های جاوید آن بهشت که به آن‌ها وعده فرموده‌ای وارد کن، همچنین از پدران و همسران و فرزندان‌شان، هر کدام که صالح بودند، که تو توانا و حکیمی، و آنان را از بدی‌ها نگاه دار، و هرکس را که در آن روز از بدی‌ها نگاه داری، مشمول رحمت ساخته‌ای؛ و این است همان رستگاری عظیم!»

۳. (و ویژگی سوم این است که) می فرماید: «و کسانی که معبود دیگری را با خداوند نمی خوانند؛ و انسانی را که خداوند خونس را حرام شمرده، جز به حق نمی کشند؛ و زنا نمی کنند؛ و هرکس چنین کند، مجازات سخن خواهد دید عذاب او در قیامت مُضاعف می گردد، و همیشه با خواری در آن خواهد ماند! مگر کسانی که توبه کنند و ایمان آورند و عمل صالح انجام

دهند، که خداوند گناهان آنان را به حسنات مبدل می‌کند؛ و خداوند همواره آمرزنده و مهربان بوده است!»

صد بار اگر توبه شکستی بازاً

محمد بن مسلم می‌گوید:

امام باقر علیه السلام فرمود:

ای محمد بن مسلم، زمانی که مؤمن توبه می‌کند گناهانش بخشیده می‌شود. پس مؤمن برای شروع دوباره بعد از توبه و آمرزش، باید عمل کند. بدان، به خدا قسم، این عنایت، مخصوص اهل ایمان است.

پرسیدم: حتی اگر بعد از این که توبه و استغفار کرد گناهش را تکرار نماید و باز توبه کند (گناهش بخشیده می‌شود)؟
امام علیه السلام فرمود: ای محمد بن مسلم، آیا گمان می‌کنی اگر بنده مؤمنی از گناهش پشیمان شود، و از خدا طلب آمرزش نماید و توبه کند، خداوند توبه‌اش را نمی‌پذیرد؟

گفتم: (خداوند چگونه او را می‌بخشد در حالی که آن بنده کارش را بارها تکرار می‌کند (یعنی) گناه می‌کند. سپس توبه می‌کند و از خداوند می‌خواهد او را بیامرزد.

امام باقر علیه السلام فرمود: هر بار که مؤمن، استغفار و توبه کند، خداوند باز هم او را می‌آمرزد. «و خداوند آمرزنده مهربان